

Klebensberg Kunó emlékezetére

Ványai Éva alpolgármester mindenekelőtt kihangsúlyozta: az egykori kultuszminiszternek oly nagy szerepe volt a város s az Alföld alap- és felsőfokú iskolai rendszerének megalapozásában, hogy amikor idén Szeged első ízben emlékezhethet meg méltó módon Klebensberg Kunó életéről, ez a város részéről erkölcsi jóvátételt kell hogy jelentsen.

A megemlékezés-sorozat első, előzetes eseménye október 5-én, 16 órakor kezdődik. A Dóm-téri Sík Sándor könyvesboltban két kiadványt mutatnak be: *T. Molnár Gizella* Klebensberg-ről írott könyvét, amely az önkormányzat Kulturális Alapjának támogatásával jelenik meg, valamint Klebensberg Kunó feleségének eddig kiadatlan naplóját, Máriaföldy Márton gondozásában, amelynek dokumentuma a KDNP felhívására került elő.

Október 10-én, szombaton 15 órakor emléktábla-avatás lesz az újonnan, Klebensberg Kunóról elnevezett korábbi Hattyas telepen. Az emléktáblát *Surján László* népielőti miniszter beszéde kíséretében

A városházán tegnap sajtótájékoztatót ismertettek annak a megemlékezés-sorozatnak a programját, amelyet a szegedi önkormányzat, a Keresztény Demokrata Néppárt és a Móra Ferenc Múzeum rendez október 10.-e és 12.-e között Klebensberg Kunó halálának 60. évfordulójára.

helyezik vissza a telep óvodaépületére. Aznap 19 órától koszorúzás kezdődik a Dóm altemplomában, Klebensberg Kunó sírjánál; itt Ábrahám István prépost plébános tart megemlékező beszédet. A Dómban ezután 19.30-tól egyházzenei koncert lesz, a Dóm énekkara, valamint *Bottkáné Égető Mária* (orgona) és *Simon Tamás* (orgona) közreműködésével. Vezényel: Varjasi Gyula.

Vasárnap, október 11-én 10 órakor Gyulay Endre megyéspüspök celebrál ünnepi szentmisét a Dómban, majd 11-kor emléktábla-leleplezést tartanak a Dóm-téri Szent Gellért Kapunál. Auer Sándor eredeti emléktábláját Kalmár Márton szobrászművész, a Tömörkény Gimnázium diákjainak segítségével faragta újjá. A helyszínen dr. Ványai Éva alpolgármester köszöntője után

Bakos András minisztériumi főosztályvezető mond beszédet.

A hétfői napon, október 12-én 10 órakor koszorúzást tartanak a Rókusi Általános Iskolában, abban az épületben ahol egykor az ötezredik Klebensberg-alapította iskolát adták át. Az eseményen *Máriaföldy Márton* mond majd beszédet. Aznap délután 14 órakor a városháza dísztermében négy előadásból álló tudományos emlékülés kezdődik, melyet *Lippai Pál* polgármester köszöntője nyit meg. Az előadások: *Galtz Ferenc* (az MTA Tudománytörténeti Intézet igazgatója) – Állami kultúrpolitika, nemzeti célok. Klebensberg, a miniszter (1922-1931); *Romsics Ignác* egyetemi docens, Eötvös Lóránt Tudományegyetem – Bethlen és Klebensberg; *Vársgéi Asztrik* főpap, püspök,

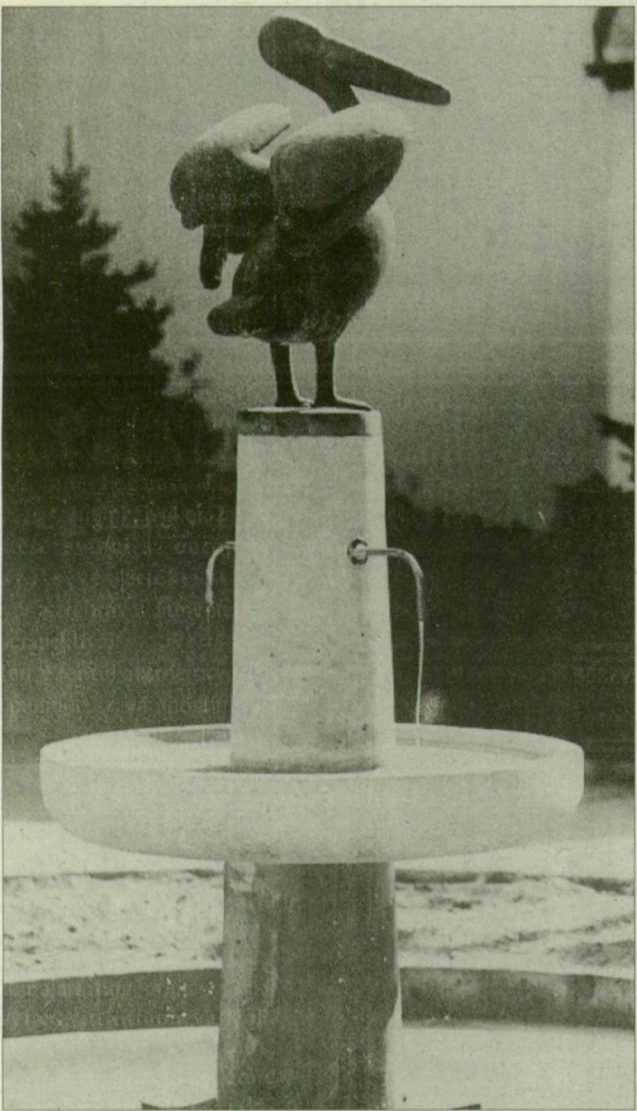
Pannonhalma – Klebensberg és az egyház; *Katona Tamás*, a Miniszterelnöki Hivatal államtitkára – Klebensberg és a külföldi magyar intézetek.

Az emléküléssel egyidőben 14.30-kor a Temesvári-körúti óvoda épületén emléktáblát koszorúznak. Az eseményen Katona Nándor püspöki helynök mond beszédet.

*

Két kötetet mutatnak be október 5-én, hétfőn délután 4-kor a Sík Sándor könyvesboltban: mindkettő a Szent Gellért Kiadó gondozásában látott napvilágot Klebensberg Kunó halálának 60. évfordulójára. A KDNP szegedi szervezete és a Katedrális Bt. szervezésében rendezett könyvpremieren dr. *Péter László* egyetemi tanár mutatja be gróf Klebensberg Kunó feleségének emlékezeit, amely *Életútunk* címmel jelent meg. A Klebensberg, a szegedi iskolaépítő című könyvet *T. Molnár Gizella*, főiskolai tanársegéd ismerteti.

Pelikános kút

FOTÓ: GYENES KÁLMÁN

Több mint egy évtizede raktárban készült igazi életére ifjú Pál Mihály szobrászművész Pelikános kútja. A hosszúra sikeredett téli álom után a közelmúltban pompás helyre került, a Fekete sas utca 11. számú ház és a környező épületek által körülvett belső udvar hangsúlyos pontjára. Most már elmondható, hogy a város raktáraiban elfekvő szobrokat az utóbbi hónapokban kihelyezték a város köztereire. Bizonyára ez a friss vizet adó kút nemcsak esztétikai élményt nyújt a pihenőknek, de frissítő kortyokat is.

Groteszk a fotóban

A Somogy Megyei Művelődési Központ ismét meghirdette az országos groteszk-fotópályázatot, amelyre humoros, groteszk képeket várnak. A pályázatra színes és fekete-fehér fotókkal lehet nevezni, maximum 5 kép küldhető be. Az anyagokat október 26-30.

között Kaposvárott, a művelődési központban (Somssich Pál u. 18.) vagy október 21-22-én 8 és 16 óra között Szegeden, a Csongrád Megyei Pedagógiai és Közművelődési Szolgáltató Intézetben (Szeged, Közép fasor 1-3.), Bogdán Lajosnál lehet leadni.

20 éves kutatóprogram a női klinikán

Az Egészségügyi Világszervezet húsz esztendővel ezelőtt indította el humánreprodukciós kutatóprogramját, azzal a céllal, hogy a világ országainak segítségére lehessen a családtervezési problémák megoldásában. A program feladatainak megvalósítására 20 klinikai központot jelöltek ki, köztük a SZOTE szülészeti és nőgyógyászati klinikáját, ahol 1972 óta folynak a humánreprodukciós kutatások.

A húsz esztendősi jubileumot megünneplendő rendez a szegedi szülészeti és nőgyógyászati klinika kétnapos tudományos programot, amelynek ünnepélyes megnyitóját holnap, vasárnap délután 5 órakor tartják a Városháza dísztermében. A megnyitón beszédet mond Diczfalussy Egon, a

magyar származású, Stockholm-ban élő professzor.

A szakmai rendezvény a második napon, a SZAB Somogyi Béla utcai székházában folytatódik, délelőtt angol nyelvű, délután magyarul elhangzó előadásokkal. A többi között szó lesz a reprodukciós kutatások magyarországi feladatairól és jövőjéről, a fiatalokéak fogamzásgátlásáról, a hormonális fogamzásgátlás és a szív-érrendszeri betegségek összefüggéséről, a meddőség-kutatások eredményeiről és új lehetőségeiről.

A kétnapos jubileumi rendezvényre meghívták a WHO ljubljanai humánreprodukciós központjának munkatársait is, akik ugyancsak 20 esztendeje vesznek részt a WHO kutatási programjában.

Az év zeneművésze:

Kosztándi István

oklevelével a zsebében – nem nézhetett állás után. A romániai „divat” szerint ugyanis „elirányították” a diplomásokat. Abban az évben négyen végeztek a hegedű tanszakon, három magyar, egy román nemzetiségű fiatal; a kötelezően elfoglalandó állások közül három valahol Moldvában, egy Nagyváradon. Aki nem fogadta el a számára kijelölt helyet, annak vagy a képzés árát kellett visszafizetni, vagy elvesztette a diplomáját. Kosztándi István, mint a négy közül a legjobb eredménnyel végzett, választott a négy állás közül. A nagyváradi szimfonikus zenekarhoz került, ahol *Acél Ervin* volt a karmester...

A tavaly áttelepült muzsikus 1991. szeptemberétől tagja a szegedi zenekarnak. Felesége a JATE Bölcsészettudományi Karán elsőéves, pillanatnyilag azonban nem a tanulás az

Fogarasi Miklós

(1916–1992)

Halála pontosan olyan volt, mint élete: csendesen ment el, a testi szenvedés kínjait végig magába zárva. Csak szellemi léte legmagasabb pillanataiban akart mások világába belépni, nem a hétköznapi gondjaival, nyűgeivel. Az antik filozófusok bölcsességével érezte és valósította meg eszméjét: csak úgy, akkor, ott és annyiban jelen lenni mások világában, amennyiben hasznára lehet az embereknek. Mi sem állt tőle távolabb, mint az önfeledt fecsegés hétköznapi problémáiról. Ez a magatartás tiszteletet ébresztett iránta és szeretetet.

Indulása csodálatos volt: kitűnő professzorokat vallhatott tanárainak, mint például Zomba Alajos, Horváth János, Pais Dezső; gyakran járt Olaszországban, ahol 1941-től két éven át Carlo Tagliavini professzor mellett a padovai egyetemen dolgozott magyar lektorként.

Az akkori Európát háború pusztította és ő maga is, akarata ellenére belekeveredett a politikai eseményekbe. Amikor szívvel-lélekkel küzdött a politikai erők ellen, az ok elsősorban morális, nem pedig politikai volt.

1945-ben Szibériába internálták és többször – ahogyan ezt önéletrajzából tudjuk – a legnagyobb katasztrófa közelébe került.

1947-ben tért haza és az azt követő időszak önmaga és az emberi értékek lassú megújulásának időszaka: orosz nyelvészetet tanított a főváros gimnáziumaiban, majd egyetemi fakultásokon és nyolc évvel később, 1958-ban visszatérhetett az olasz tanszékre, amely számára az ideális szellemi alkotóhelyet jelentette. Az olasz mellett spanyol nyelvtörténeti kurzusokat tartott. Időközben magas szintű nyelvészeti témájú könyveket és tanulmányokat írt, amelyek kiadásáért olasz könyvkiadók és irodalmi körök versengtek.

1972-76. között vendégprofesszorként Padovában tanított magyar nyelvészetet, finnugor filológiát és irodalomtörténetet. Már nemzetközi hírnévű tudós volt, amikor 1978-ban a szegedi egyetem olasz tanszékének vezetőjévé nevezték ki, innen vonult nyugdíjba 1983-ban.

Tudományos társaságok és körök megbecsült tagja: Olaszország és Magyarország szinte minden részén vannak tanítványai és közülük sokan tudományos karrierjük csúcán állnak. Az, amit megtanított, nem egyszerűen csak a nyelvészetre és a nyelvtörténetre vonatkozik. Mestereitől megtanulta, hogy a nyelv elválaszthatatlan legmagasabb kifejezési formájától, az irodalomtól. Tanulmányai, amelyek civilizációtörténeti művek, egyaránt meg tudták ihletni a nyelvészeket és az irodalomtörténészeket is.

„Mag hó alatt” – írta Ady Endre. Az, amit Fogarasi Miklós alkotott, hasonló ehhez a mondathoz. A szellemi „jégkorszak” idején képes volt megőrizni és előrevinni az európai szellemiség tökéletesítéséhez szükséges értékeket és mentalitásával, valamint tudományos szigorával átmentette számunkra a kultúra metódusait és perspektíváit.

Így van és így lesz igazán jelen ezentúl is megnyerő szerénységével, rejtőzködve frott és mondott szavai mögött.

PÁL JÓZSEF

Néhai Gábor Áron, a híres-neves (réz)ágyúöntő mester szülőhelyén, a székelyföldi Berecken élt a nagy család. Kosztándiék nyolc gyermeke közül a legkisebb, István még csak négy esztendő volt, amikor meghalt az édesanya. A tragédia után megnehezült addig sem könnyű életük. A négy éves kislátá Magdi néni, a valaha hegedülni tanult óvónő figyelt föl: István nagyon szépen énekelt népdalokat és viharos gyorsasággal tanulta meg hallás után játszani a bonyolult dallamokat is – ajándékba kapott tangóharmonikáján. Az apa megvette az első hegedűt az öt esztendő gyermeknek. Magdi óvó néni kitartó rábeszélésének engedve a Berecktól jó 300 kilométer távolságra eső kolozsvári zeneiskolába iratta fiát.

Mint a mesében, mondhatnánk. De nem nehéz elképzelni, micsoda áldozatot kívánt ez a sorsdöntőnek bizonyult lépés a családtól s a kisiskolástól egyaránt. *Kosztándi István 16 évig kolozsvári kollégista volt.* Huszonkét évesen, a konzervatórium

elsőrendű az életében: három hónapos a kislányuk. Hogy a zenekar befogadta és elismeri a fiatal művészt, bizonyítja a tavalyi év végén megejtett titkos szavazás, amellyel az év zenészeének választották. Kosztándi István a nyáron résztvevő a Szigeti József nemzetközi hegedűversenyen; nem jutott a döntőbe. Véletlenül elcsíptem azt a rádióhíradást, amelyben a mezőnyt értékelte egy neves kritikus; azt mondta, felfedezett az indulók között egy rendkívül tehetséges embert és nagyon fájjalja, hogy az illető nem jutott tovább; Kosztándi Istvánnak hívják, csak nemrég került Magyarországra, a szegedi zenekar koncertmestere...

Nagyváradról nemigen lehetett a fiatalok nemzetközi versenyeire nevezni, Kosztándi 1989-ig útlevelet sem kapott. Azt mondja, csak addig

vágyakozott Nyugatra, amíg a nagyváradi zenekarral ki nem jutott néhány vendégzsereplésre. „Nem lenne ott talaj a lábam alatt. Engem magyarnak neveltek, itt otthon vagyok. Gyakran jártunk haza is, Kolozsvárra, Bereckre, amíg meg nem született a kislányunk.”

A terveiről kérdezem, minél több munkát kíván magának, szólistaként, most formálódó kamarazenekar tagjaként és minél jobb színvonalon szeretné ellátni zenekari feladatait is. A bébi mellett a garzonlakásban végképp nem tud gyakorolni, marad a színház – és a székház a Festő utcában, zenekari próbák előtt. Önkormányzati segítséggel hamarosan egy panel bérlakásba költözhetnek – már megbeszélte a szomszédokkal a várható „hegedűszókat”, nem volt kifogásuk.

A frissen kitüntetett művész játékát hétfőn, az évad első bérleti koncertjén, a Szegedi Nemzeti Színházban hallgathatják.

SÜLYÖK